

О. М. Чабанюк¹, Н. О. Лобода²

¹ Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів, Україна

² Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Здійснено комплексний аналіз впровадження принципів сталого розвитку в систему бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності підприємств. Дослідження обґрунтовує, що сучасна система обліку вже не обмежується лише фіксацією фінансових операцій, а стає стратегічним інструментом управлінської підтримки. Вона здатна забезпечити всебічне інформаційне забезпечення для прийняття рішень та оцінювання впливу діяльності підприємств на економічні, соціальні та екологічні аспекти згідно з ESG-критеріями (Environmental, Social, Governance). Визначено роль ESG-підходів у трансформації традиційного бухгалтерського обліку, зокрема через розширення облікової інформації та облік витрат на екологічні, соціальні та управлінські програми підприємства. Розглянуто вплив ESG на оподаткування, зокрема можливості застосування податкових пільг і стимулів для екологічно та соціально відповідальних проєктів, а також управління податковими ризиками за умов інтеграції фінансових і нефінансових показників. Актуальними є питання формування ефективної ESG-звітності, яка дає змогу українським підприємствам демонструвати вплив своєї діяльності на економічне, соціальне та екологічне середовище. Наголошено на важливості адаптації українськими підприємствами міжнародних стандартів ESG, зокрема через гармонізацію національного регулювання з європейськими та міжнародними вимогами. Одним з основних викликів є відсутність чітких національних стандартів, що ускладнює процес інтеграції ESG-підходів на рівні середніх та малих підприємств. Зазначено також важливість інвестування в освіту та підготовку фахівців у сфері обліку, оподаткування та звітності, що є необхідним для ефективної реалізації ESG-стратегій. Отримані результати свідчать, що інтеграція фінансових і нефінансових показників у єдину систему обліково-аналітичного забезпечення управління сприяє підвищенню прозорості, достовірності та стратегічної цінності інформації, оптимізації використання ресурсів та формуванню довгострокової стійкості підприємств. Запропоновані підходи дають змогу формувати високоякісну, надійну та порівнянну ESG-звітність, яка відповідає сучасним вимогам бізнес-середовища, міжнародним стандартам та очікуванням широкого кола користувачів інформації.

Ключові слова: бухгалтерський облік; оподаткування; звітність; сталий розвиток; ESG-показники; стратегічне управління; цифрові технології.

Вступ

За сучасних умов розвитку світової економіки концепція сталого розвитку набуває особливого значення для функціонування підприємств. Підприємницька діяльність дедалі більше орієнтується не лише на отримання економічних результатів, але й на забезпечення соціальної відповідальності та екологічної безпеки. У цьому контексті ключову роль відіграє система бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності, яка формує інформаційну базу для ухвалення управлінських рішень, оцінювання ефективності діяльності підприємства та визначення його впливу на соціально-економічне середовище.

Сучасні економічні тенденції вимагають трансфор-

мації традиційних підходів до організації обліку та звітності. Якщо раніше основна увага приділялася фінансовим результатам, то сьогодні дедалі більшого значення набувають соціальні та екологічні аспекти діяльності. Це підкреслює необхідність інтеграції ESG-показників у бухгалтерський облік, податкове планування та корпоративну звітність [2].

В Україні питання впровадження принципів сталого розвитку у систему обліку та звітності набуває особливої актуальності в умовах європейської інтеграції, гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та розвитку корпоративної соціальної відповідальності [9]. Незважаючи на підвищену увагу до ESG-практик, дослідження їхнього впливу на облік, оподаткування та звітність українських підприємств за-

© Copyright 2026 by the author(s)

Чабанюк Одарка Михайлівна, канд. екон. наук, доцент, ст. наук. співробітник, лабораторія товарознавчих та економічних досліджень. Email: odarka2010@meta.ua: <https://orcid.org/0000-0003-0884-3515>

Лобода Наталія Олександрівна, канд. екон. наук, доцент. Email: loboda.lviv@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-3522-8139>

Цитування за ДСТУ: Чабанюк О. М., Лобода Н. О. Бухгалтерський облік, оподаткування та звітність у системі забезпечення сталого розвитку підприємств: історичні аспекти та сучасні тенденції. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 1(86). Львів: НЛТУ України, 2026. С. 84–91.

Citation APA: Chabaniuk, O. M., & Loboda, N. O. (2026). Accounting, taxation and reporting in the system of ensuring sustainable development of enterprises: historical aspects and modern trends. *Efficiency of public administration*, 1(86), 84–91. <https://doi.org/10.36930/508611>

лишаються обмеженими, що визначає актуальність цієї роботи.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності підприємств у контексті впровадження ESG-практик. *Предмет дослідження* – методи інтеграції соціальних, екологічних та управлінських показників у діяльність підприємств та їхнє відображення у фінансовій і нефінансовій звітності.

Мета роботи полягає у комплексному оцінюванні впливу впровадження ESG-підходів на бухгалтерський облік, оподаткування та звітність українських підприємств та визначенні сучасних тенденцій їх застосування.

Для досягнення мети визначено такі *завдання*:

- проаналізувати історичні етапи розвитку стандартів обліку та звітності, пов'язаних із сталим розвитком;
- дослідити сучасні міжнародні стандарти та рамки ESG-звітності та їхнє значення для обліку, оподаткування та корпоративної звітності;
- оцінити практику українських підприємств щодо впровадження ESG-підходів та їхній вплив на соціальні, екологічні та фінансові показники;
- сформулювати рекомендації щодо оптимізації бухгалтерського обліку, податкового планування та звітності з урахуванням принципів сталого розвитку.

Методи та інформаційна база дослідження. Матеріалом дослідження стали публічні дані українських підприємств, що впроваджують ESG-практики, а також міжнародні стандарти та рекомендації: GRI, SASB, ESRS, IFRS S1/S2, TCFD, SFDR та інші. Основний період аналізу охоплює 2023-2026 рр., що дає змогу оцінити сучасні тенденції інтеграції сталого розвитку в облік, оподаткування та звітність. Для дослідження застосовано:

- аналіз документів та звітності – річні та нефінансові звіти підприємств;
- порівняльний аналіз – оцінювання впливу ESG-практик на фінансові, соціальні та екологічні показники;
- історичний та системний підходи – відстеження розвитку стандартів обліку та звітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція сталого розвитку впродовж останніх десятиліть стала одним із ключових напрямів розвитку світової економіки, управління підприємствами та формування сучасних систем обліку й звітності. Значний внесок у формування теоретичних засад концепції сталого розвитку зробив Jeffrey D. Sachs [3]. У своїх дослідженнях він розглядає сталий розвиток як комплексну модель економічного, соціального та екологічного розвитку, що передбачає збалансоване задоволення потреб сучасного суспільства без загрози для майбутніх поколінь. Проблеми оцінювання прогресу у досягненні цілей сталого розвитку та формування системи глобальних індикаторів досліджували Jeffrey D. Sachs, Christian Kroll, Guido Lafortune, Grayson Fuller та Finn Woelm [7]. У дослідженні обґрунтовано необхідність системного моніторингу досягнення цілей сталого розвитку та формування прозорих інформаційних систем, які дають змогу оцінювати економічні, соціальні й екологічні результати діяльності держав та підприємств. Важливим напрямом досліджень є формування стандартів звітності у сфері сталого розвитку. Учені Talal M. A. Aljajawy, Yousef Dolab та Eman J. A. Alkhafajy [8] обґрунтовують роль міжнародних стандартів звітності у забезпеченні прозорості діяльності підприємств та підвищенні рівня

інформування зацікавлених сторін щодо соціальних, екологічних та економічних аспектів їх функціонування. Науковці підкреслюють, що впровадження стандартів Global Reporting Initiative сприяє формуванню єдиних підходів до підготовки нефінансової звітності та інтеграції принципів сталого розвитку у корпоративну практику. Учені Ю. Серпенінов, І. Макаренко, Р. Фомінов та С. Макаренко [10] у дослідженні обґрунтовують, що цілі сталого розвитку впливають на удосконалення системи бухгалтерського обліку, зумовлюючи розширення її інформаційних меж та необхідність відображення у звітності не лише фінансових результатів діяльності підприємств, але й екологічних і соціальних аспектів їх функціонування.

Важливу роль у формуванні сучасних підходів до екологічного регулювання та звітності відіграють міжнародні організації, зокрема Environmental Protection Agency та Task Force on Climate-related Financial Disclosures, які розробляють рекомендації щодо розкриття екологічної та кліматичної інформації у корпоративній звітності. Отже, аналіз наукових праць свідчить про значну увагу дослідників до проблем сталого розвитку та формування системи нефінансової звітності. Водночас питання інтеграції принципів сталого розвитку у систему бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності підприємств потребують подальшого наукового опрацювання, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних результатів

Ідеї, що стоять за сталим розвитком, почали набувати популярності ще в середині XX ст., коли екологічні та соціальні проблеми дедалі більше турбували світову спільноту. Перше значуще міжнародне визнання екологічної відповідальності відбулося у 1972 р. на Стокгольмській конференції, де питання екології було піднято на глобальному рівні. Учасники конференції окреслили необхідність інтеграції охорони навколишнього середовища в економічну діяльність, а також визнали права людини на "свободу, рівність і адекватні умови життя в довкіллі".

На конференції було ухвалено План дій зі 109 пунктів, реалізацією якого зайнялася запропонована організація ООН – Програма ООН з довкілля (ЮНЕП, United Nations Environmental Program, UNEP), створена у грудні 1972 року. Також було засновано Фонд довкілля, а на честь конференції встановлено Всесвітній день довкілля, який щорічно відзначається 5 червня. Ці кроки стали основою для подальшого розвитку екологічних стандартів і формування сучасної концепції сталого розвитку.

У 1987 р. Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку (МКНЦР, World Commission on Environment and Development, WCED) підготувала знаменитий звіт "Наше спільне майбутнє" ("Our common future") (також відомий як Брунтландський звіт) [URL: <https://dev.sd4ua.org>], який визначав сталий розвиток як таке управління ресурсами, яке задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Це була перша спроба на глобальному рівні узагальнити концепцію сталого розвитку, що містила екологічні, економічні та соціальні аспекти.

У 1990-х роках, на тлі глобалізації та посилення соціальних вимог до бізнесу, почали з'являтися перші спроби створити стандарти, які б відображали екологічний, соціальний і економічний вплив компаній. Основним напрямом стало створення екологічної звітності.

У цьому контексті одним із перших стандартів був ISO 14001 Система екологічного управління, який було затверджено в 1996 році. Це був перший міжнародний стандарт, що зобов'язував підприємства створювати систему екологічного менеджменту (EMS) і надавати звітність про екологічні аспекти діяльності. Пізніше, на основі цієї моделі, почали створювати інші стандарти, що стосуються соціальної та управлінської відповідальності, такі як ISO 26000 (соціальна відповідальність). ISO 26000 спрямований на те, щоб допомогти організаціям інтегрувати соціальну відповідальність у свою діяльність, враховуючи різні аспекти, такі як права людини, трудові практики, охорона здоров'я та безпека, екологія, прозорість та боротьба з корупцією.

Одним з найбільш значущих інструментів для звітності сталого розвитку став Global Reporting Initiative (GRI), заснований у 1997 році. GRI запропонувала перший всесвітньо визнаний стандарт для звітності сталого розвитку, який включав показники екологічних, соціальних та управлінських (ESG) аспектів [URL: <https://www.globalreporting.org>]. Цей стандарт давав змогу компаніям відображати не лише фінансові, а й нефінансові показники, що сприяло підвищенню прозорості та відповідальності перед громадськістю. GRI стало важливим інструментом для збільшення прозорості та підзвітності організацій, допомагаючи їм оцінювати та звітувати про їхню діяльність у контексті сталого розвитку. Завдяки GRI компанії можуть детально відображати свої досягнення у таких сферах, як охорона навколишнього середовища, соціальна відповідальність та управлінські практики. Це, своєю чергою, дає змогу зацікавленим сторонам, таким як інвестори, споживачі та громада, краще розуміти, як організація управляє своїми екологічними, соціальними та етичними викликами.

Уже в 1990-х роках деякі країни почали розвивати податкові стимули для підтримки екологічно чистих і соціально відповідальних ініціатив. Наприклад, у 1992 р. у США було затверджено Закон про екологічні податкові пільги (Environmental Tax Incentives Act), який давав змогу компаніям, що виконують вимоги екологічного менеджменту, отримувати податкові знижки на екологічні інвестиції [URL: <https://www.epa.gov>]. Однак на той час екологічні податкові пільги були досить обмеженими і здебільшого зосереджувалися на окремих галузях, таких як енергетика чи оброблення відходів. Вони сприяли підтримці екологічних інвестицій у цих секторах, але не охоплювали широкий спектр галузей.

Упродовж 2000-х років стало зрозуміло, що для успішного забезпечення сталого розвитку бізнесу потрібно більш глибоко інтегрувати соціальні, екологічні та фінансові показники в бухгалтерський облік та звітність. Це дало можливість значно розширити практику податкових стимулів для підприємств, що реалізують проекти в галузі сталого розвитку, і надати чіткі рекомендації щодо обліку цих витрат. У 2013 р. Європейський Союз ухвалив Директиву 2013/34/EU, яка зобов'язала всі країни-члени ЄС активно застосовувати вимоги щодо розкриття нефінансової інформації, вклю-

чаючи екологічні та соціальні аспекти діяльності компаній. Ця директива створила основу для детальнішої екологічної звітності, що сприяло покращенню прозорості та відповідальності компаній перед громадськістю та інвесторами.

У 2010-х роках, у зв'язку з розвитком кліматичних ризиків і соціальних проблем, концепція сталого розвитку значно трансформувалась. Зростання кліматичної та екологічної обізнаності серед бізнесу і споживачів підштовхнуло країни до впровадження нових стандартів бухгалтерії та оподаткування, таких як TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures). Ці рекомендації було розроблено на базі ініціативи Financial Stability Board (FSB) й опубліковано у 2017 році [URL: <https://www.fsb-tcfd.org>]. Вони спрямовані на те, щоб компанії почали надавати прозору фінансову звітність про кліматичні ризики, які можуть впливати на їхню діяльність, у такий спосіб підтримуючи сталий розвиток бізнесу та покращуючи управління ризиками, пов'язаними з кліматичними змінами.

Наступним важливим етапом розвитку регулювання сталого фінансування в Європі стало ухвалення Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Цей нормативний акт зобов'язує фінансові установи та учасників інвестиційного ринку розкривати інформацію про екологічні, соціальні та управлінські (ESG) аспекти інвестиційної діяльності, що підвищує прозорість фінансового сектору та сприяє спрямуванню капіталу у сталі проекти.

Паралельно Європейський Союз реалізує комплексну політичну ініціативу – European Green Deal, спрямовану на формування кліматично нейтральної економіки та створення стійкої бізнес-екосистеми. Ця стратегія передбачає зниження викидів парникових газів, розвиток екологічно орієнтованих технологій і підтримку сталих бізнес-моделей у різних секторах економіки.

Подальший розвиток регулювання у сфері сталого фінансування пов'язаний із впровадженням European Sustainability Reporting Standards (ESRS), які є складовою Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Ця директива значно розширює вимоги до нефінансової звітності компаній у Європейському Союзі, зобов'язуючи великі компанії та низку інших організацій розкривати детальну інформацію про екологічні, соціальні та управлінські (ESG) аспекти своєї діяльності. Запровадження цих стандартів спрямоване на підвищення прозорості бізнесу, покращення порівнюваності звітності та підтримку переходу до сталої економіки.

Сьогодні концепція сталого розвитку продовжує еволюціонувати, а компанії з усього світу впроваджують нові стандарти ESG (екологічні, соціальні та управлінські показники) у свою діяльність. Це включає не лише фінансову звітність, але й розкриття детальної інформації про екологічний та соціальний вплив діяльності підприємства [6].

З метою узагальнення основних міжнародних підходів до впровадження принципів сталого розвитку у діяльність підприємств у таблиці наведено ключові стандарти та рамки ESG, що використовуються для формування нефінансової звітності, управління ризиками та підвищення прозорості бізнесу.

Таблиця. Міжнародні стандарти та рамки ESG, релевантні для впровадження на підприємствах України

Стандарт / рамка	Основна ціль	Вплив на бухгалтерський облік	Вплив на оподаткування	Вплив на звітність	Рекомендації для українських підприємств	Примітки
Global Reporting Initiative (GRI)	Комплексна ESG-звітність	Облік екологічних і соціальних витрат	Може враховуватися при екопільгах	Нефінансова ESG-звітність	Базовий стандарт для нефінансової звітності	Добровільний, широко застосовується
Sustainability Accounting Standards Board (SASB)	Галузеві ESG-показники для інвесторів	Визначення фінансових ESG-ризиків	Опосередкований вплив через фінансові показники	Фінансово орієнтована ESG-звітність	Важливий для інвесторів	Галузеві стандарти, орієнтовані на ринок США
International Integrated Reporting Council (IIRC)	Інтеграція фінансової та нефінансової інформації	Інтеграція ESG-даних у фінансовий облік	Опосередкований вплив через стратегічне планування	Інтегрована звітність	Для довгострокового управління	З 2021 р. інтегровано у ISSB (Value Reporting Foundation)
European Sustainability Reporting Standards (ESRS)	Стандартизована ESG-звітність у ЄС	Детальний облік ESG показників	Може враховувати екологічні інвестиції	Стандартизована ESG-звітність	Актуально для компаній, що працюють з ЄС	Регуляторні стандарти ЄС
International Sustainability Standards Board (ISSB) (IFRS S1 / IFRS 2)	Розкриття інформації про сталий розвиток у фінансовій звітності	Облік ESG та кліматичних ризиків	Опосередкований вплив	ESG-інформація у фінансовій звітності	Важливий для міжнародних компаній	Нові глобальні стандарти, інтегрує IIRC, CDSB, TCFD
Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)	Розкриття кліматичних ризиків	Оцінка кліматичних ризиків	Може впливати на кліматичне податкове планування	Кліматична інформація	Для управління кліматичними ризиками	Добровільний (частково інтегрований у ISSB)
CDP	Розкриття даних про викиди та воду	Облік викидів і ресурсів	Може впливати на екоподатки	Екологічна ESG-звітність	Для міжнародних інвесторів	Фокус на екологію, добровільний
Greenhouse Gas Protocol	Стандарти обліку викидів парникових газів	Облік Scope 1, 2, 3	Може впливати на екологічні податки	Дані про викиди	Базовий стандарт для кліматичних звітів	Використовується у GRI та TCFD
Climate Disclosure Standards Board (CDSB)	Розкриття кліматичної інформації	Облік природних ресурсів	Може враховуватися у податкових стимулах	Кліматична звітність	Для екологічних розкриттів	Інтегровано у ISSB (2022)
EcoVadis	ESG-оцінка постачальників	Дані для ESG-рейтингу	Репутаційний вплив	ESG оцінка ланцюгів постачання	Для роботи з міжнародними партнерами	Рейтинговий інструмент, не стандарт
ISO 14001	Система екологічного менеджменту	Облік екологічних витрат	Може сприяти екологічним пільгам	Внутрішня екологічна звітність	Для управління екологічними ризиками	Добровільний стандарт менеджменту
ISO 45001	Управління охороною праці	Облік витрат на безпеку праці	Може впливати на соціальні стимули	Соціальна звітність	Для систем безпеки праці	Соціальний компонент ESG
ISO 26000	Соціальна відповідальність	Облік соціальних витрат	Може впливати на соціальні програми	Стратегічна нефінансова звітність	Для формування соціальної політики	Добровільний, керівний стандарт
SA8000	Стандарти умов праці	Облік витрат на персонал	Може впливати на соціальні стимули	Соціальна звітність	Для соціальних стандартів	Підтримує компонент S
AA1000 Accountability Principles Standard	Підзвітність та взаємодія з учасниками ринку	Інтеграція ESG в управління	Оцінка ризиків	Підзвітні ESG-звіти	Для управління взаємодією зі стейкхолдерами	Принципи звітності, добровільний
United Nations Global Compact / Sustainable Development Goals	Досягнення цілей сталого розвитку	Облік соціальних та екологічних інвестицій	Може бути основою для державних стимулів	Стратегічна ESG-звітність	Для формування ESG-стратегії	Добровільний, пов'язаний з GRI
Organisation for Economic Co-operation and Development Guidelines	Відповідальне ведення бізнесу	Контроль ESG ризиків	Може впливати на податкову прозорість	Нефінансова звітність	Для міжнародних операцій	Підтримує принципи ESG
Principles for Responsible Investment (PRI)	Відповідальні інвестиції	Оцінка ESG ризиків портфеля	Опосередкований вплив	Звіти для інвесторів	Для інвестиційних компаній	Пов'язаний з TCFD
Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)	Розкриття ESG у фінансовому секторі	Вплив на фінансові продукти	Регуляторні вимоги ЄС	ESG розкриття для інвесторів	Для банків та інвестфондів	Регуляторний акт ЄС

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що стандарти ESG мають комплексний вплив на діяльність підприємства та проявляються у трьох ключових напрямках: бухгалтерському обліку, податковому плануванні та формуванні звітності.

Впровадження ESG-стандартів у сфері бухгалтерського обліку передбачає розширення облікової інформації за рахунок відображення екологічних, соціальних та управлінських показників діяльності підприємства [11]. Зокрема, стандарти ISO 14001, ISO 45001 та ISO 26000 вимагають ведення обліку витрат на екологічні заходи, охорону праці та соціальні програми підприємства.

Одночасно стандарти International Sustainability Standards Board (IFRS S1/S2) та European Sustainability Reporting Standards (ESRS) інтегрують ESG-показники у систему фінансової та нефінансової звітності. Це сприяє підвищенню прозорості діяльності компаній та забезпечує повнішу інформаційну базу для ухвалення управлінських рішень.

Інструменти екологічного обліку, такі як Greenhouse Gas Protocol та CDP, дають змогу підприємствам здійснювати облік викидів парникових газів, використання водних ресурсів та інших екологічних показників. Це забезпечує точну оцінку екологічних ризиків і впливу діяльності компанії на навколишнє середовище. Впровадження ESG-стандартів трансформує традиційну систему бухгалтерського обліку, змушуючи підприємства розширювати облікову інформацію та застосовувати нові методи збирання, оброблення й аналізу даних. Унаслідок бухгалтерський облік поступово інтегрує як фінансові, так і нефінансові показники діяльності, що відповідає сучасним вимогам сталого розвитку.

В оподаткуванні впровадження ESG-проектів відкриває шлях до податкових пільг та стимулів, що реалізується через стандарти ISO 14001, SA8000 та CDP, які враховують екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності. В інвестиційному секторі SFDR та PRI визначають вимоги щодо розкриття ESG-інформації та управління ризиками, що опосередковано впливає на податкове планування та оцінювання податкових ризиків. Галузеві стандарти SASB допомагають підприємствам оцінювати податкові ризики залежно від специфіки їх діяльності.

Роль сталого розвитку в оподаткуванні зростає. З 2000-х років багато країн запроваджують податкові стимули для компаній, які реалізують екологічні або соціальні ініціативи, зокрема у вигляді пільг для еко-проектів або підтримки соціальних програм [4]. У Європейському Союзі SFDR встановлює вимоги щодо розкриття фінансової та нефінансової інформації для інвесторів, що також впливає на податкову прозорість.

Підприємства повинні дотримуватися правил щодо податкових відрахувань і пільг для екологічно чистих проектів, що може позитивно впливати на податкове навантаження. Отже, компанії повинні мати чітку стратегію не лише для екологічних та соціальних інвестицій, а й для управління податковими зобов'язаннями в рамках сталого розвитку.

Щодо звітності, стандарти GRI, ESRS та CDSB забезпечують повну ESG-звітність, включаючи інтегрова-

ні фінансові та нефінансові дані. TCFD, CDP та EcoVadis орієнтовані на відкритість інформації про екологічні та кліматичні ризики, що підвищує довіру інвесторів. UN Global Compact, OECD Guidelines та AA1000 визначають рамки підзвітності та взаємодії з учасниками ринку.

Звітність є важливим аспектом сталого розвитку, оскільки вона дає можливість продемонструвати, як підприємство реалізує свої екологічні, соціальні та економічні цілі [5]. Використання стандартів GRI та ESRS для нефінансового звітування та TCFD і SASB для фінансово орієнтованої інформації забезпечує відкритість і прозорість для інвесторів, клієнтів та регуляторів.

В Україні питання екологічної та соціальної відповідальності дедалі частіше висвітлюють у корпоративних звітах. З розвитком міжнародних бізнес-зв'язків, українські підприємства починають інтегрувати стандарти GRI та SASB у свою діяльність, що дає можливість підвищити їх конкурентоспроможність і привабливість для інвесторів.

Варто також зазначити важливість інтегрованих звітів, які поєднують як фінансову, так і нефінансову інформацію. Це дає змогу компаніям не лише демонструвати свої фінансові результати, а й показувати свій внесок у сталий розвиток, що важливо для довгострокових інвестицій [1].

Висновки для українських підприємств полягають у тому, що базовим стандартом для нефінансової звітності є GRI, його рекомендується впроваджувати всім компаніям, що планують прозоро відображати ESG-показники. Для компаній, які співпрацюють із ЄС або міжнародними інвесторами, обов'язковими стають ESRS та SFDR, а використання стандартів ISO забезпечує внутрішню системність обліку та управління екологічними й соціальними ризиками.

Стандарти ESG створюють системний каркас для впровадження сталого розвитку в облік, оподаткування та звітність українських підприємств, підвищуючи прозорість, знижуючи податкові ризики та забезпечуючи відповідність міжнародним вимогам (рисунок).

Незважаючи на позитивні тенденції у впровадженні стандартів сталого розвитку, українським підприємствам все ще доводиться подолати низку викликів, зокрема:

- недостатнє розуміння та обмежений досвід у впровадженні ESG-стандартів серед бухгалтерів та податкових консультантів;
- відсутність національного регулювання, що змушує компанії самостійно адаптувати міжнародні стандарти;
- необхідність інвестування в освіту та розвиток персоналу для успішної реалізації ESG-підходів у обліковій та звітній практиці.

Водночас інтеграція ESG-підходів у бухгалтерський облік, оподаткування та звітність має значний потенціал для розвитку підприємств. Вона дає змогу покращити ефективність управління ризиками, забезпечити довгострокову стійкість бізнесу та підвищити привабливість компаній для міжнародних інвесторів.

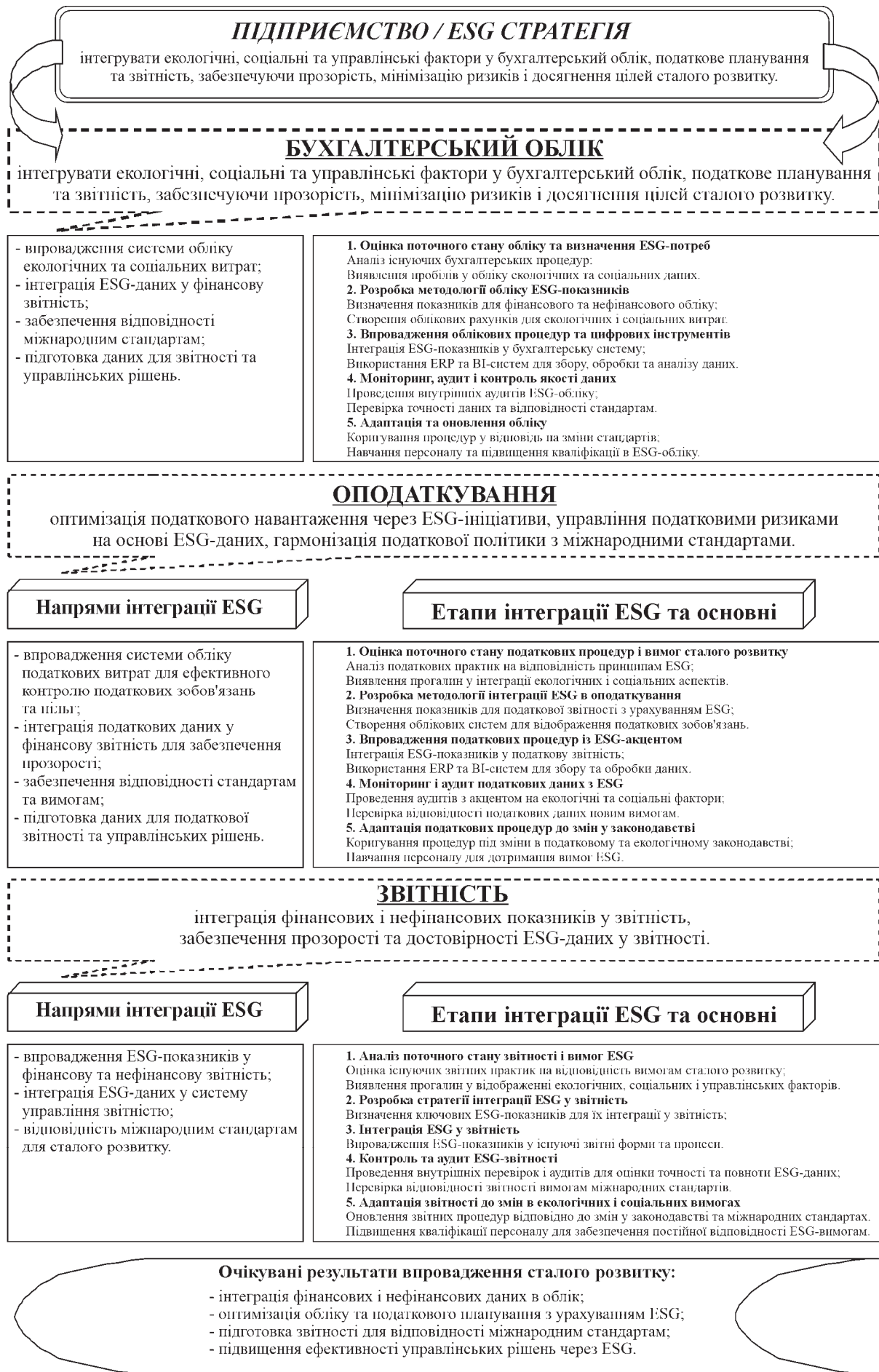

Рисунок. Модель інтеграції ESG в бухгалтерський облік, оподаткування та звітність

Джерело: власна розробка.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Унаслідок проведеного дослідження встановлено, що інтеграція принципів сталого розвитку у систему бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності підвищує прозорість і якість управлінських рішень, сприяючи комплексному оцінюванню економічного, соціального та екологічного впливу діяльності підприємств. Аналіз міжнародних стандартів зі сталого розвитку демонструє їхню здатність поєднувати фінансові та нефінансові показники у звітності та формувати інформаційну базу для стратегічного управління. Реалізація ESG-проектів відкриває можливості оптимізації податкового навантаження через екологічні та соціальні стимули, а також підвищує довіру інвесторів і партнерів до підприємств. Для підвищення ефективності впровадження ESG-рішення необхідне підвищення кваліфікації фахівців, впровадження цифрових технологій для збирання та оброблення даних, а також адаптація внутрішніх облікових систем до міжнародних стандартів.

References

1. Bondaruk, T., Medynska, T., Nikonenko, U., Melnychuk, I., & Loboda, N. (2023). Fiscal policy as a guarantee of sustainable development under military conditions. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 18(4), 1097–1102. <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180412>
2. Chabaniuk, O., Holovachko, V., Loboda, N., Lytvynenko, N., & Novoseletska, A. (2026). Improving the accounting and analytical support model for the formation and digitalization of enterprise reporting. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(66), 266–278. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.5139>
3. Jeffrey, D. Sachs. (2015). *The Age of Sustainable Development*. New York: Columbia University Press. 543 p. <https://doi.org/10.7312/sach17314>
4. Medynska, T., Loboda, N., Nohinova, N., Oliynyk, N., & Borutska, Y. (2024). Optimization of ecological taxation: Role in the formation of environmental protection budgets. *International Journal of Environmental Impacts*, 7(1), 17–23. <https://doi.org/10.18280/ijei.070102>
5. Melnyk, S., Chabaniuk, O., Ravlinko, Z., Petrukha, N., & Bodnariuk, I. (2023). Formation of a security environment for personnel management of socioeconomic systems before and during the war: Legal aspect: Formación de un entorno de seguridad para la gestión del personal de los sistemas socioeconómicos antes y durante la guerra: Aspecto legal. *Cuestiones Políticas*, 41(78), 493–503. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4178.34>
6. Panchenko, V., Dombrovska, S., Samchyk, M., Mykhailik, N., Chabaniuk, O. (2022). Modern Management Technologies in the System of Ensuring the Security in the Context of Socio-Economic Development and the Digital Economy. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(3). <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.3.27>
7. Sachs, J., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., & Woelm, F. (2021). *Sustainable Development Report 2021*. Cambridge: Cambridge University Press. 476 p. URL: <https://www.sustainabledevelopment.report/reports/sustainable-development-report-2021/>
8. Talal M. A. Aljajawy, Yousef Dolab & Eman J. A. Alkhfajy (2022). The Role of Global Reporting Initiative (GRI) for Achieving Sustainability Reporting. *Studies in Systems, Decision and Control*, Cham, 273–288. https://doi.org/10.1007/978-3-031-08954-1_73
9. Лобода, Н.О., Петришин, Л. П., & Чабанюк, О. М. (2025). Інноваційні цифрові технології в організації обліку, звітності та аудиту підприємств. *Фінансовий простір*, 4(58), 101–114. [https://doi.org/10.30970/fp.4\(58\).2025.101117118](https://doi.org/10.30970/fp.4(58).2025.101117118)
10. Серпенінова, Ю., Макаренко, І., Фоминов, Р., & Макаренко, С. (2024). Цілі сталого розвитку як фактор удосконалення системи бухгалтерського обліку. *Acta Academiae Beregsasien-sis. Economics*, 6. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-6-373-391>
11. Чабанюк, О. М., Лобода, Н. О., & Кузьмінська, К. І. (2024). Бухгалтерський облік та прикладні програмні рішення. BAS бухгалтерія: навч. посібник. К.: Вид-во "АЛЕПТА", 234 p.

O. M. Chabaniuk¹, N. O. Loboda²

¹ Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine

² Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

ACCOUNTING, TAXATION AND REPORTING IN THE SYSTEM OF ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES: HISTORICAL ASPECTS AND MODERN TRENDS

Introduction. In the context of globalization and the transformation of economic systems, the concept of sustainable development is becoming increasingly important for enterprise functioning. Traditional approaches to accounting, taxation, and reporting are gradually evolving under the influence of the need to incorporate environmental, social, and governance (ESG) aspects into business activities. In this regard, the role of accounting and analytical support as a tool for generating relevant information for managerial decision-making and ensuring business transparency is growing. These issues are particularly relevant for Ukraine in the context of European integration, harmonization of national legislation with international standards, and the development of corporate social responsibility.

Materials and methods. The information base of the study includes international standards and frameworks in the field of sustainable development and non-financial reporting, in particular GRI, SASB, ESRS, IFRS S1/S2, TCFD, SFDR, as well as analytical materials and reports of enterprises implementing ESG practices. The research applies general scientific and special methods: analysis and synthesis to generalize theoretical provisions; comparative analysis to assess the impact of ESG on financial and non-financial indicators; historical approach to examine the evolution of standards; and a systems approach to identify relationships between accounting, taxation, and reporting in the context of sustainable development.

Literature review. The analysis of domestic and foreign scientific publications indicates significant interest in sustainable development, ESG transformation of business, and the formation of non-financial reporting systems. The studies reveal theoretical foundations of sustainable development, approaches to assessing its progress, and the role of international standards in ensuring business transparency. However, most research focuses on general ESG aspects, while issues of integrating these approaches into accounting and taxation systems remain insufficiently explored.

Unresolved issues. Despite the active development of ESG initiatives worldwide, the issues of adapting international standards to the conditions of Ukrainian enterprises remain insufficiently studied. In particular, further research is required on the mechanisms for integrating environmental and social indicators into accounting systems, their impact on tax planning, and the formation of integrated financial and non-financial reporting. The absence of a unified regulatory framework complicates the practical implementation of ESG approaches.

Results. The study establishes that the development of the sustainable development concept is evolutionary and is associated with the formation of international environmental initiatives, environmental management standards, and non-financial reporting systems. It is proven that the implementation of ESG standards significantly transforms the accounting system by expanding its informational scope and incorporating environmental and social indicators. In taxation, ESG approaches contribute to the use of tax incentives for sustainable projects and enhance tax risk management. In reporting, the feasibility of integrated approaches combining financial and non-financial indicators is substantiated. Key international ESG standards are systematized, and their impact on accounting and reporting practices is determined.

Discussion. The results indicate the growing importance of ESG factors in enterprise activities and their influence on the transformation of accounting and analytical systems. The implementation of international standards enhances business transparency, strengthens investor confidence, and expands access to financial resources. At the same time, Ukrainian enterprises face challenges such as insufficient institutional support, limited practical experience in ESG implementation, and the need for professional training. Addressing these issues requires a comprehensive approach and active cooperation between the state, business, and the academic community.

Conclusion. The study concludes that the integration of sustainable development principles into accounting, taxation, and reporting systems is a key direction for improving enterprise management efficiency. The implementation of ESG approaches ensures the formation of a high-quality information base, increases transparency and accountability, and contributes to long-term business sustainability. Further development requires improvement of the regulatory framework, adaptation of international standards to national conditions, and the introduction of modern digital technologies into accounting and reporting systems.

Keywords: accounting; taxation; reporting; sustainable development; ESG-indicators; strategic management; digital technologies.